

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos tevékenységek uniós szabályozásának hazai jogi vonatkozásai, jogharmonizáció

Dr. Varga Ildikó

Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos szakmai nap

Földművelésügyi Minisztérium

2017. január 25.

- I. A JOGHARMONIZÁCIÓ CÉLJA**
- II. A HAZAI JOGI KÖRNYEZET**
- III. A JOGHARMONIZÁCIÓ MENETE, SZEMPONTJAI**
- IV. A JOGHARMONIZÁCIÓS JOGSZABÁLYCSOMAG TARTALMA**

I. A JOGHARMONIZÁCIÓ CÉLJA

- **Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtása érdekében szükséges intézkedések megtételét segítő jogszabályi rendelkezések beépítése a hazai jogrendbe – a meglévő jogszabályi elemek kiegészítésével és teljessé tételével**
- az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos korlátozások alóli engedélyezési, felmentési, jóváhagyási eljárások rendszerének, illetve az ehhez szükséges hatósági rendszernek a kialakítása

II. A HAZAI JOGI KÖRNYEZET

- **Nincs egy egységes, inváziós fajokra vonatkozó jogszabály.**
- **Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos rendelkezések az ágazati jogszabályokba integráltan jelennek meg – ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK.**
 - **TÖRVÉNYEK** – Tvt., Evt., Hhvtv.
 - **KORMÁNYRENDELETEK** – fák védelméről, Natura gyepes
 - **MINISZTERI RENDELETEK** – támogatási rendeletek

II. A JOGHARMONIZÁCIÓ MENETE, SZEMPONTJAI

- **Törvényi, kormányrendelet és miniszteri rendelet szintű rendelkezések is szükségesek**
- **TÖRVÉNYI SZINT**
 - **felhatalmazó rendelkezések**
 - **idegenhonos inváziós fajokra vonatkozó fő szabályok megállapítása:**
 - **fajlisták kialakítása,**
 - **engedélyezési, kötelezési előírások alapjainak megteremtése,**
 - **tulajdonosra vonatkozó rendelkezések,**
 - **szankciórendszer-alapjai.**
 - **ágazati törvények módosítása**

II. A JOGHARMONIZÁCIÓ MENETE, SZEMPONTJAI

➤ KORMÁNYRENDELETI SZINT

- Eljáró hatóságok, szakhatóságok kijelölése.
- Eljárási rendelkezések:
 - az eljárásban vizsgálandó szakkérdések,
 - szakterületi feladatok, hatáskörök meghatározása.
- Közreműködés, tájékoztatás, információáramlás rendje.
- A szankciók mértékére és kiszabására vonatkozó szabályok.

II. A JOGHARMONIZÁCIÓ MENETE, SZEMPONTJAI

➤ **MINISZTERI RENDELETI SZINT**

➤ **Önálló miniszteri rendelet:**

- **nemzeti szinten veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok köre,**
- **nemzeti listán szereplő fajokra vonatkozó részletszabályok.**
- **Szakterületi miniszteri rendeletek módosítása - az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos tevékenységek összehangolása.**

II. A JOGHARMONIZÁCIÓ MENETE, SZEMPONTJAI

- **Egységes, minden tevékenységi kört lefedő szabályozás.**
- **A meglévő szabályozási elemek kiegészítése, teljessé tétele.**
- **A meglévő hatósági jogkörök, engedélyezési eljárások meghagyása, kiegészítése.**
 - **fajok és tevékenységek kombinációja alapján más-más az érintett szakterület**
 - **ügyfél számára is egyértelmű legyen ki az eljáró hatóság**

NEM létesül önálló intézményként egy új inváziós hatóság.
A járási hivatalok minden szervezeti egysége és más hatóságok is ellátnak inváziós feladatot, a meglévő hatásköreiknek megfelelően.

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ TÖRVÉNYI SZINT

➤ 2016. évi CXXXVII. tv. - 6 ÁGAZATI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA

- Természetvédelmi (1996. évi LIII.) tv.
- Erdőtörvény (2009. évi XXXVII. tv.)
- Halgazdálkodási (2013. évi CII.) tv.
- Vadászati (1996. évi LV.) tv.
- Élelmiszer-lánc felügyeleti (2008. évi XLVI.) tv.
- Vetőmag (2003. évi LII.) tv.

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ TÖRVÉNYI SZINT

➤ Természetvédelmi (1996. évi LIII.) tv.

- Főbb engedélyezési eljárásokban a hatóság kijelölése – akinél indul, illetve ennek hiányában a természetvédelmi hatóság
- Intézkedések (károk megelőzése, minimalizálása vagy enyhítése, helyreállítás) költségeinek megtérítése – közérdekű és állami védekezés
- Szankció: inváziós bírság – intézkedésekre vonatkozó előírások, határozatban foglaltak megszegése
- Felhatalmazó rendelkezések – Kormány: eljárási szabályok, bírság; miniszter: fajok köre, kezelési részletszabályok

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ TÖRVÉNYI SZINT

➤ Minden ágazati törvényben egységesen

- A hatóság eljárásában – amennyiben idegenhonos inváziós fajt érint – alkalmazza az uniós inváziós rendelet és a Tvt. rendelkezéseit
- Jogharmonizációs záradék

➤ Halgazdálkodási tv.

- Haltermelő létesítményekre vonatkozó rendelkezések

➤ Vetőmag tv.

- Uniós, régiós és nemzeti listán szereplő idegenhonos inváziós faj állami elismerésben nem részesülhet, az elismerés visszavonható

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ KORMÁNYRENDELETI SZINT

➤ 408/2016. (XII. 13.) Korm. Rendelet az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának megelőzéséről és kezeléséről

➤ Inváziós feladatokat ellátó szervek feladatai

- Természetvédelemért felelős miniszter
- Országos illetékességgel első fokon eljáró természetvédelmi hatóság
- Országos illetékességgel első fokon eljáró egyéb hatóságok
- Feladatkörében eljáró járási hivatalok
- Nemzeti park igazgatóságok
- Vízügyi és vízvédelmi igazgatási szervek
- Vízügyi hatóság

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ KORMÁNYRENDELETI SZINT

➤ Természetvédelemért felelős miniszter feladatai

- Európai Bizottsággal történő kapcsolattartás
 - Uniós jegyzékre javaslat
 - Bejelentési és tájékoztatási kötelezettségek (Bizottság/tagállamok)
 - korai észlelése/újborni megjelenése
 - megtett intézkedések és hatásai
 - Jelentési kötelezettség (jelen lévő fajok/elterjedésük/kiadott engedélyek/ellenőrzések/egyéb intézkedések)
- Rendeletben megadott intézkedések teljesítése
 - Cselekvési tervek benyújtása
 - Felügyeleti rendszer (adatgyűjtés, monitorozás)
 - Gyors kiirtás/kezelési intézkedések
- Nemzeti lista létrehozása

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ KORMÁNYRENDELETI SZINT

- **Országos illetékességgel első fokon eljáró természetvédelmi hatóság** (PMKH Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya)
 - Jóváhagyási kérelmek benyújtása,
 - Vészhelyzeti intézkedések bevezetése/hatályon kívül helyezése,
 - Felügyeleti rendszer koordinációja,
 - Hatósági ellenőrzések koordinációja.

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ **KORMÁNYRENDELETI SZINT**

- **Országos illetékességgel első fokon eljáró természetvédelmi és egyéb hatóságok**
- **Feladatkörében eljáró járási kormányhivatalok közös feladatai**
 - Ellátják az engedélyezési feladatokat
 - Engedélyek kiadása/visszavonása
 - Vészhelyzeti terv jóváhagyása
 - Engedélyek adatainak nyilvánosságra hozatala
 - Hatósági ellenőrzések
 - intézkedések elrendelését (gyors kiirtási/kezelési/helyreállítási)
 - Közreműködnek a hatósági adatgyűjtésben
- **Országos illetékességgel első fokon eljáró egyéb hatóságok**
 - Kockázatelemzés/cselekvési tervek elkészítésében

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ KORMÁNYRENDELETI SZINT

➤ Nemzeti park igazgatóságok

Elsősorban védett, fokozottan védett, valamint Natura 2000 területeken részt vesznek:

- a korai észlelés felügyeleti rendszerének adatgyűjtésében,
- a gyors kiirtásban a terjedésük kezdeti fázisában lévő fajok esetében,
- a széles körben elterjedt idegenhonos inváziós fajok kezelési intézkedéseinek kivitelezésében,
- a sérült ökológiai rendszerek helyreállításában, és annak ellenőrzésében.

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ ELJÁRÁSI PÉLDÁK - Engedélyezési eljárás

EU jegyzék

ELUTASÍT
7. cikk
9. cikk

ENGEDÉLYEZ
8. cikk -
kivételek
9. cikk –
Bizottság
jóváhagyása

regionális
vagy nemzeti
lista

ELUTASÍT
7. cikk

ENGEDÉLYEZ
8. cikk -
kivételek
Jogszabályban
meghatározott
eljárásrend és
szempont
szerint

egyéb nem
őshonos faj

Káros hatás vizsgálata –
tudományos bizonyíték
1. Eljáró hatóság
2. Természetvédelmi -
szakkérdés

ELUTASÍT
„káros”

ENGEDÉLYEZ
„nem jelent
veszélyt”

III. A JOGHARMONIZÁCIÓ TARTALMA

➤ ELJÁRÁSI PÉLDÁK - Faj észlelése

BEJELENTÉS

KIVIZSGÁLÁS

INTÉZKEDÉS ELRENDELÉSE

egyéb nem
őshonos faj

EU jegyzék

regionális
vagy nemzeti
lista

Káros hatás vizsgálata –
tudományos bizonyíték

Gyors kiirtás
első/újborni
megjelenés

Kezelési
intézkedés
jelenlévő faj

Gyors kiirtás
Terjedés
kezdeti fázisa

Kezelési
intézkedés
elterjedt

Gyors kiirtás
Terjedés
kezdeti fázisa

Kezelési
intézkedés
elterjedt

ÖSSZEGZÉS

- **Jogharmonizáció első ütemének sikeres végrehajtása**
 - **6 ágazati törvény módosítása**
 - **önálló invázió Korm. rendelet megalkotása**
 - **Végrehajtás személyi és költségvetési feltételeinek biztosítása**
 - **Intézményfejlesztés: 78 fő új státusz**
 - **Közérdekű és állami védekezés forrásának biztosítása – fejezeti kezelésű előirányzatból**
 - **Bejelentési kötelezettségek teljesítése**
 - **Hatóságok kijelölése**
 - **Szankciók megállapítása**

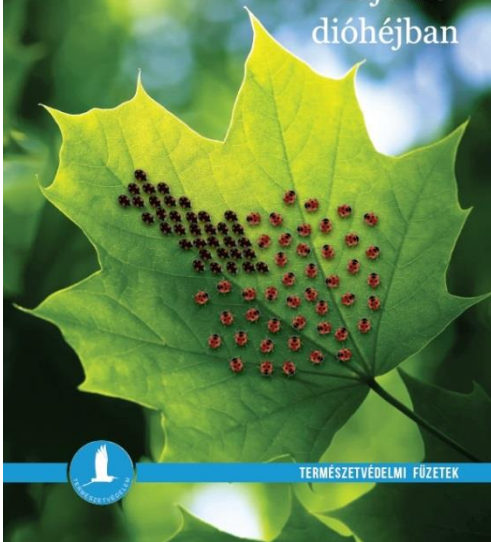
TOVÁBBI INTÉZKEDÉSEK

- **Rendelet előírásainak teljesítéséhez kapcsolódó tevékenység**
 - Tanulmány - a terjedési útvonalak elemzése, kiemelve meghatározása az EU jegyzék fajaira és a felvételre tervezett fajokra
 - Nemzeti park igazgatóságoktól előfordulásra, kezelésre vonatkozó adatok összegyűjtése
- **Kommunikáció**
 - Kiadvány az inváziós fajokról
 - Határozólapok az uniós jegyzék fajaira (25)
 - Előadások tartása különböző szakmai rendezvényeken

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM

Az inváziós fajokról dióhéjban

TERMÉSZETVÉDELMI FÜZETEK

ISMERD MEG AZ ÖZÖNFAJOKAT!

IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK HATÁROZÓLAPJA

www.termeszetvedelem.hu/idegenhonos-invazios-fajok

Közönséges vízijácint

A faj leírása

Tudományos név: *Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms.
Szinonim elnevezés: *Eichhornia cordifolia* Gandoger, *Eichhornia crassicaulis* Schlect., *Eichhornia speciosa* Kunth, *Heteranthera famosa* Miq., *Piaropus crassipes* (Mart.) Raf., *Piaropus mesomelas* Raf., *Pontederia crassicaulis* Schlect., *Pontederia crassipes* Mart., *Pontederia elongata* Balf.
Őshazája: Amazónia és Brazília

Elterjedése

Őshazáján kívül Dél-Amerika egyéb területeire és a Karib-szigetekre is betelepítették, továbbá a világ számos trópusi, szubtrópusi területére behurcolták: Közép-Amerika, Észak-Amerika (USA), Észak-Afrika (Marokkó, Egyiptom) Afrika trópusi területei, Dél-Afrika, Madagaszkár, Kis-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Új-Zéland, Océánia déli része. Európában Belgiumban, Franciaországban, Magyarországon, Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban fordul elő. Hazánkban budapesti termálvizékből ismerjük néhány alkalmi kivételét, melyek itt állandósultak, de az ország bármely állóvízében képesek akár jelentősebb állományokat kialakítani, amíg a hőmérsékleti viszonyok ideálisak számukra. Eddig még nem publikált előfordulásait ismerjük Szentes, Szarvas és Biharugra környékéről. Ezek az állományok azonban a tél beköszöntével kipszultak, de a következő évben újra megjelennek. Az állományok eredete nem ismert, valószínűsíthető hogy ismétlődő telepítés eredménye (lásd térkép).

Élőhelye

A közönséges vízijácint élőhelyei az állandó, álló vagy lassan áramló vizek. Időszakos vizekben csak a aljzat állandó nedvessége mellett képes rövidebb ideig életben maradni. Erősen fagyérzékeny, így hazai előfordulását termálvizék erősen módosított kifolyóiból ismertek.

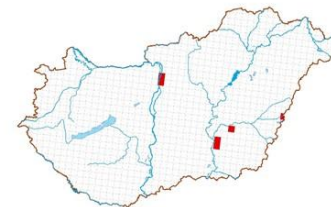
Megjelenése

Vízfelszínen úszó, lebegő hínárfaj. A növény jellegzetes 6-8 db kanál alakú levéllel rendelkezik, amelyeknek a nyele szivacsos szerkezetű, felfúj, biztosítva a növény vízfelszínre maradását. A levelek levélrészébe tömörülnek. A gyökerek a levelek tövével erednek, a víz tápanyag tartalmától függően 20-60 cm, de tápanyagban szegény vizekben akár 300 cm hosszúak is lehetnek. A 8-15 kék vagy lila színű, ülő virág fürtvirágzatba tömörül. Az ivaros szaporodás, megfelelő beporzók (hosszú nyelvű méhek) hiányában, helyenként korlátozott. Európában a háziméh (*Apis mellifera*) porozza.

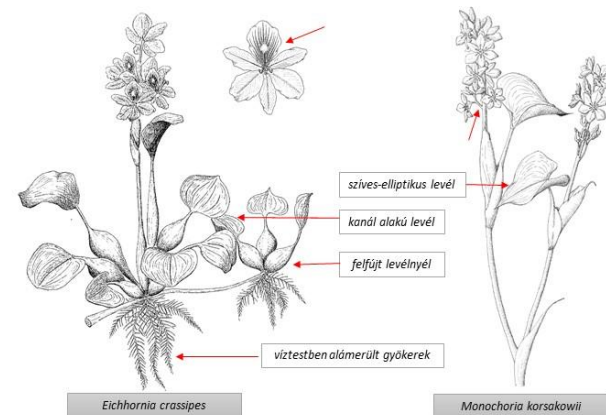
Hatása az őshonos élővilágra, gazdasági és humán-egészségügyi hatásai

Földünk jelenleg ismert legveszélyesebb inváziós vízinövénye. Megtelepedése után élőhelyein gyorsan tömeges fajúvá válik, monodomináns foltokat képez, a víztestet teljesen leárnyékolja. Az őshonos hínárfajok teljesen kiszorítja az élőhelyekről, de a vízben élő állatvilágra is a fény elvonásával káros hatást fejt ki. Légzése során nagymennyiségű vizet párologtat, ezzel élőhelyén vízszintcsökkenést okoz. Nagy tömegű fellépése esetén vízi utakat torlaszolhat el, nehezítheti a vízi közlekedést, gátak, műszaki létesítmények használatát. Magyarországon jelenleg csak alkalmi kivadulással kell számolni, természetvédelmi problémát nem okoz.

Határozókulcs

A faj jellegzetes megjelenése miatt nem keverhető össze más úszó vízinövényekkel. Közeli rokona a nálunk szintén néhány melegvízes kifolyóban megtalálható felemáslevelű vízijácint (*E. diversifolia*), amely azonban leggyökeresező, szálal levelű hínárnövény. Megjelenésében és virágzatában a közönséges vízijácint hasonlóságot mutat a rizsjácinttal (*Monochoria korsakowii*), mely szintén egy leggyökeresező mocsári növény. A rizsjácint levelei szíves-elliptikusak, csúcsban kihúzóztak, míg a közönséges vízijácinté kanál alakú. A lepellevelek a közönséges vízijácintnál csúsztergőre összeforttak, a virágok ülők. A rizsjácintnál csak a tövükön forrtak össze a lepellevelek, lepelcsök nincs, a virányok kocsányosak. A közönséges vízijácint felső lepelleveleszínében eltér a többitől, közepén sárga folttal, melyet élénk lila keretez.

Irodalom

Barrett S.C.H., Fomo I.W. (1982): Style morph distribution in New World populations of *Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms-Laubach (waterhyacinth). *Aquatic Botany* 13: 299-306.

Findlay J.B.R., Jones D. (1996): The integrated control of water hyacinth, *Eichhornia crassipes*, in Africa based on Roundup R herbicide treatments. In: Moran V.C., Hoffmann J.H. (eds.) *Proceedings of the 9th international symposium on biological control of weeds*, Stellenbosch, South Africa, 19-26 January 1996: 435-440.

EPPO (2016): *Eichhornia crassipes* (CABCA). <https://gd.eppo.int/taxon/CABCA>

Fényképeket készítette: Bata Kinga; Videki Róbert; Grafikák: Danyik Tibor

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

